

17.6.2024

**NAISIIN KOHDISTUVAN VÄKIVALLAN JA PERHEVÄKIVALLAN TORJUNNAN TOIMIKUNTA,  
PÖYTÄKIRJA 3/2024****Aika** MA 17.6.2024 klo 12:00-15:00**Paikka** Kh. Vaikuttamo, Meritullinkatu 8, Helsinki**Osallistajat**  
(X) Päivi Sillanaukee, STM (pj.)  
( ) Jari Keinänen, STM (vpj.)  
(X) Elina Kervinen, THL (sihteeri)Jäsen:

(X) Marjatta Hiekka, UM  
(X) Minna Piispa, OM  
(X) Arto Hietanen, SM  
( ) Piia Pekola, VM  
(X) Anssi Pirttijärvi, OKM  
( ) Varpu Taarna, TEM  
(X) Minna Viuhko, STM  
( ) Pekka Heikkinen, POHA  
( ) Jaakko Lindfors, OPH  
(X) Minna Malviniemi, Valvira  
( ) Elisa Niklander, THL  
(X) Maria Salenius, Kuntaliitto  
(X) Pekka Hänninen, Tilastokeskus  
  
( ) Venla Roth, ihmiskauppa/VN  
( ) Tiina Muukkonen, Jäty

Varajäsen:

( ) Elina Ruuskanen, OM  
( ) Heidi Kankainen, SM  
( ) Outi Luoma-aho, VM  
( ) Kirsi Alila, OKM  
( ) Anna Bruun, TEM  
( ) Marjo Malja, STM  
( ) Måns Enqvist, POHA  
(X) Anne Kolehmainen, OPH  
( ) Kirsi Santama, Valvira  
(X) Suvi Nipuli, THL  
  
( ) Marjut Pietiläinen, Tilastokeskus  
(X) Pia Mäenpää, VKST  
( ) Aino Pennanen, OM  
(X) Sanna Leppäjoki-Tiistola, Jäty

Pysyvät asiantuntijat:

(X) Matilda Merenmies, Tasa-arvovaltuutetun toimisto  
( ) Leena Leikas, Ihmisoikeuskeskus  
(X) Marjo Rantala, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto  
(X) Julia Silverio, STM/tasa-arvovyksikkö

Erikseen kutsutut asiantuntijat:

(X) Jenni Krogell, THL  
(X) Sofia Söderholm, OM  
(X) Ada Kangas, Neuvo Inc. Global  
(X) Rida Shah, Neuvo Inc. Global  
(X) Toni Lähdekorpi, Neuvo Inc. Global  
(X) Anna Juusela, We Encourage  
(X) Ulla Koivukoski, We Encourage  
(X) Anu Karhinen-Soppi, THL  
(X) Minna Leponiemi, Settlementi ry

## Pöytäkirja

### 1 Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Päivi Sillanaukee avasi kokouksen. Esityslista hyväksyttiin.

### 2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkastaminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja (15.4.2024) on lähetetty toimikunnalle kokouskutsun mukana. Pöytäkirja hyväksyttiin.

### 3 Eduskunnan joululahjarahojen käyttö ja muut ajankohtaiset asiat

Elina Kervinen kertoi eduskunnan NApelle myöntämien joululahjarahojen käytöstä ja muista ajankohtaisista asioista. NAPE rahoittaa kolmea eri hanketta vuonna 2024. Hanke Tilastokeskuksen GBV-kyselytulosten jatkoraportoinnista on käynnistynyt ja tuotoksia aletaan julkaista elokuusta alkaen loppuvuoden ajan. NAPE rahoittaa myös kansallisen tilannekuvan muodostamista lähisuhdeväkivaltaopinnoista, eli miten hyvin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perustutkintoihin on sisällytetty opintoja lähisuhdeväkivaltailmiöstä huomioiden väkivallan sukupuolistunut luonne. Selvityksen tekijä on valittu ja selvitys toteutetaan syksyn aikana. Viime kokouksessa NAPE päätti rahoittaa RISE:n hanketta lähisuhdeväkivallan lyhytohjelman toteuttamisesta. Tämäkin hanke toteutetaan syksyn aikana. THL:n toteuttama tekijätyön selvitys etenee myös hyvin, ja selvitys on tavoittanut yli 3500 vastaajaa hyvinvointialueilta. NAPEn rahoittamien hankkeiden tuloksia on tarkoitus esitellä NAPEn seminaarissa 25.11.2024.

Kervinen kertoi myös Liechtensteinissa huhtikuussa järjestetystä Istanbulin sopimuksen artikla 10 mukaisten koordinaatioelinten kokouksesta. Istanbulin sopimuksen sihteeristö ja Liechtensteinin valtio järjestivät kokouksen, jonka perinteen Suomi aloitti kaksi vuotta sitten. Kokouksessa vaihdettiin kokemuksia koordinaatioelinten toiminnasta eri maissa, hyvistä käytänteistä, tiedonkeruun koordinaatiosta, ja sukupuolinäkökulman ja intersektionaalisuuden edistämisestä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastaisessa työssä. Kokouksessa julkistettiin kokoelma hyviä käytänteitä kansallisille koordinaatioelimille, joka koskettaa myös NApEa. Kervinen pyysi NAPEn jäseniä tutustumaan dokumenttiin ja lisäsi, että siitä olisi hyvä keskustella myös NAPEn kokouksessa syksyllä.

Strasbourgissa järjestettiin Istanbulin sopimuksen 10-vuotisjuhlatilaisuus, jossa julkistettiin Euroopan neuvoston Sukupuolten tasa-arvon strategia vuosille 2024–2029. Yhtenä päätavoitteena strategiassa on naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan torjunta. Tilaisuuden olivat järjestäneet Euroopan neuvoston Gender Equality Commission ja Violence against Women -osasto. Kervinen ehdotti, että Suomessakin voitaisiin vahvistaa NAPEn ja valtion tasa-arvotoimijoiden välistä yhteistyötä.

Kervinen kertoi myös NAPEn pohjoismaisen yhteistyön kehittämisestä. Norjassa järjestetään syyskuussa (23.–24.9.) Pohjois- ja Baltian maiden koordinaatioelinten ensimmäinen yhteistyökokous aiheena naismurhien ennaltaehkäisy ja väkivallan riskinarviointi. NAPEn yksi tehtävä on pitää yhteyttä muissa maissa toimiviin koordinaatioelimiin ja tämän kokouksen tavoitteena on luoda pysyvämpi rakenne Pohjois- ja Baltian maiden väliseen yhteistyöhön. Asiantuntijaverkoston seuraava kokous on suunniteltu järjestettävän ensi vuonna Suomessa Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajakaudella.

Lisäksi lokakuussa (8.10.) NAPE järjestää pyöreän pöydän tilaisuuden seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksesta ja sen tuomista muutoksista viranomaisten työhön ja uhrien oikeuksien toteutumiseen. Tilaisuudesta tiedotetaan lisää lähempänä.

Minna Viuhko muistutti, että NAPEn nykyinen kausi on päättymässä vuoden vaihteessa ja NAPEn tulevan toimikauden asettaminen tulee valmistella syksyn aikana. Hyvinvointialueiden edustus tulisi saada mukaan NAPEen. NAPEn asetuksen mukaan NAPEssa voi olla enintään 16 jäsentä, joten uusien jäsenten myötä on tarkasteltava toimikunnan kokoonpanoa kokonaisuudessaan tai miettiä tarvetta muuttaa NAPEn asetusta. Nimeämispyyntöt lähetetään toimijoille syksyllä.

Marjatta Hiekka kertoi Suomen saaneen uusia suosituksia YK:n kidutuksen vastaiselta komitealta. Mukana on myös suosituksia naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Suosituksissa kehoitettiin Suomea tehokkaasti implementoimaan nykyinen Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma.

#### **4 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskeva EU-direktiivi (Sofia Söderholm / OM)**

Sofia Söderholm oikeusministeriöstä alusti naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskevasta EU-direktiivistä, ja sen tämänhetkisestä tilanteesta. Euroopan komission ehdotus direktiivistä annettiin vuonna 2022, ja direktiivi hyväksyttiin Euroopan parlamentissa ja neuvostossa keväällä. Direktiivi on tullut voimaan 13.6.2024 tarkoituksena luoda kattava kehys naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi tehokkaasti kaikkialla Euroopan unionissa. Kansallinen täytäntöönpano-aika on kolme vuotta ja hallituksen esitys on tavoitteena antaa eduskunnalle viimeistään syksyllä 2026. Direktiivi ei välttämättä tuo kovin suuria muutoksia Suomen voimassa olevaan lainsäädäntöön. Aineellisen rikosoikeuden kohdalla direktiivi velvoittaa kriminalisoimaan naisen sukuelinten silpomisen, mikä on jo eduskunnan käsittelyssä, samoin kuin pakkoavioliiton kriminalisointi. Uutta esitutkintaan ja rikosprosessiin liittyen on, että uhreiksi tulisi katsoa myös lapset, jotka ovat todistaneet väkivaltaa. Lisäksi väkivallan riskinarviointi on säännelty yksityiskohtaisemmin. Väkivallan ennaltaehkäisy on huomattavasti tarkemmin säännelty, ja sisältää velvoitteita mm. kampanjoiden ja opetukseen sisällytettävien ohjelmien toteuttamiseksi. Oikeusministeriö perustaa kansallista täytäntöönpanoa varten työryhmän, mutta ensin todennäköisesti odotetaan, että uhridirektiivin muutosneuvottelut päättyvät ja direktiivi on hyväksytty.

#### **5 Ennaltaehkäisevät lähisuhdeväkivallan toimintamallit (Ada Kangas, Rida Shah ja Toni Lähdekorpi / Neuvo Inc. Global)**

Neuvo Inc. Globalin asiantuntijat kertoivat kehittämästään palvelusta, joka hyödyntää tekoälyä. Neuvo Inc. Global perustettiin vuonna 2019 ja käyttää alustansa pohjakielenä englantia, josta palvelu on mahdollista kääntää sadalle eri kielelle. Yritys on tehnyt yhteistyötä mm. YK-järjestöjen kuten UN Womenin ja UNFPAn kanssa. Substanssiasiantuntijat vastaavat palvelun sisällöstä ja kumppaneina on myös paikallisia järjestöjä. Yritys on toteuttanut Keniassa applikaation, jossa on chat-toiminto, tietoa väkivallasta ja sos-nappula, joka yhdistyy paikallisen järjestön ylläpitämään puhelupalveluun. Järjestö tarjoaa matalan kynnyksen apua väkivaltaa kokeneille. Kumppaneiden käyttöön on luotu palvelu, josta näkee kaikki palvelun tilastot, esim. puhelujen määrät.

## **6 Aino Aid -palvelu (Anna Juusela ja Ulla Koivukoski / We Encourage)**

We Encouragen asiantuntijat kertoivat Aino Aid-palvelustaan, joka hyödyntää myös tekoälyä. We Encourage osallistui kansainväliseen IMPROVE-hankkeeseen, jossa he kehittivät keskustelevan tekoälytyökalun prototyypin lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden tueksi. Aino Aid -palvelu on ammattilaisten kuratoima tietopankki ja integroitu tekoälypohjainen chatbot, joka hakee tietoa tietopankista. Kyseessä on verkkosivusto, jota voi käyttää älypuhelimella, tabletilla tai tietokoneella. Chatbotia kehitetään lisäämällä sisältöä käyttäjien tarpeiden mukaan. Palvelu on saatavilla suomen kielellä, ja se julkaistaan myös Saksassa, Ranskassa, Espanjassa ja Itävallassa osana IMPROVE-hanketta. Palvelun ensisijaisena tavoitteena on tukea lähisuhdeväkivaltaa kokeneita ihmisiä, ja toisekseen pitkällä aikavälillä tarjota tukea ja käyttäjätietoa auttaakseen etulinjan ammattilaisia parantamaan työnsä tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Aino Aid-palveluun on lisätty mm. Nollalinja ja Rikosuhripäivystys, ja seuraavaksi he tavoittelevat yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa.

## **7 Nollalinjan chat-palvelu (Anu Karhinen-Soppi / THL ja Minna Leponiemi / Settlementi ry)**

Anu Karhinen-Soppi Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta ja Minna Leponiemi Settlementi ry:stä kertoivat Nollalinjan chat-palvelusta. Nollalinja on Istanbulin sopimuksen edellyttämä matalan kynnyksen palvelu lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja niiden uhkaa kokeneille, sekä väkivaltaa kokeneiden läheisille että ammattilaisille ja viranomaisille. Nollalinjan auttava puhelin käynnistyi 2016 ja chat-palvelu 2021. Nollalinja on valtion rahoittama erityispalvelu, jonka järjestää THL ja palveluntuottajana toimii Settlementi Tampere ry. Nollalinjalta saa turvakotien yhteystiedot, tiedon vapaina olevista turvakotien perhepaikoista ja heillä on käytössä koko Suomen kattava palveluhakemisto. Noin 80 % yhteydenotoista liittyy parisuhdeväkivaltaan. Chat-yhteydenotoissa korostuu nykyisen kumppanin tekemä väkivalta. Chat on matalan kynnyksen yhteydenottoväylä etenkin nuorille. Chatin päivystäjät ovat Nollalinjan ammattilaisia puhelinpäivystäjiä. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman yhtenä tavoitteena on vakiinnuttaa Nollalinjan chat-palvelu. Vuonna 2023 NAPE rahoitti Nollalinjan chat-palvelua 50 000 eurolla. Vuoden 2024 chat-palvelu on toiminnassa oikeusministeriön myöntämällä hankerahoituksella. Ensi vuoden rahoituksesta ei ole varmuutta.

## **8 JÄTYn kuulumiset**

JÄTYn edustaja Sanna Leppäjoki-Tiistola kertoi JÄTYn näkemyksiä tekoälyn käytön hyödyistä ja haasteista väkivallan vastaisessa työssä. Tekoäly mahdollistaa jo nyt uusia väkivallan muotoja. Tekoälyn avulla kuka tahansa voi luoda ja levittää esim. aidon näköisiä kuvia ja videoita, joissa on yhdistetty aito kasvokuva esim. pornografiseen kuvaan tai videoon. Tekoäly voi mahdollistaa myös nykyistä tehokkaamman kumppanin tai entisen kumppanin seuraamisen ja vainoamisen, ja sitä voidaan käyttää myös kiristämiseen. Selkeät eettiset ohjeistukset ja lainsäädäntö voivat auttaa varmistamaan, että tekoälyä käytetään vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti. EU-tason sääntely on tärkeää. Järjestöt tulisi ottaa mukaan vastuulliseen kehittämiseen. Tekoälyn käytössä tulisi huomioida kyberturvallisuus ja varmistaa yksityisyyden suoja. On tärkeä muistaa, että chatbotit eivät voi korvata ihmisauttajia eikä tekoäly ratkaise kaikkea. Esteettömyys ja saavutettavuus on myös tärkeää huomioida tekoälyä käytettäessä.

## **9 Kokouksen päättäminen**

Seuraava NAPEn kokous 4/2024 järjestetään 16.9.2024 klo 12:00-15:00 sosiaali- ja terveysministeriössä.

JAKELU

Toimikunnan jäsenet ja varajäsenet  
Pysyvät asiantuntijat  
Erikseen kutsutut asiantuntijat